

Kaisu Suopanki

1,2 miljardin uutinen

Miten Äänekosken tehtaasta raportoidaan?

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi (AMK)

Elokuvan ja television koulutusohjelma

Opinnäytetyö

12.5.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Kaisu Suopanki 1,2 miljardin uutinen – Miten Äänekosken tehtaasta raportoidaan? 35 sivua 12.5.2017
Tutkinto	Medianomi (AMK)
Koulutusohjelma	Elokuvan ja television koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Televisio- ja radiotuotanto
Ohjaaja(t)	Lehtori Antti Pönni
<p>Huhtikuussa 2014 metsätalouskonserni Metsä Group ilmoitti aikeistaan rakennuttaa Äänekoskelle Suomen historian kalleimman sellutehtaan. Itse se nimittää tehdasta biotuotetehtaaksi. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten tiedotusvälineet määrittävät tehtaan, kenen näkökulmasta aiheesta kirjoitettiin sekä miten ilmastotutkimuksen näkökulma oli mukana uutisoinnissa.</p> <p>Teoriaosuudessa käydään läpi metsäbiotalouden merkitystä Suomelle sekä metsien hakuiden vaikutusta ilmastomuutokseen. Lisäksi perehdytään tutkimuksen kannalta olennaisiin käsitteisiin kriittisyys, riippumattomuus ja kehystäminen.</p> <p>Tutkimuksen aineistona on kolmen vuoden ajalta Äänekosken tehdasta koskevat jutut Kauppalehdestä, Keskisuomalaisesta ja Maaseudun Tulevaisuudesta. Aineistoa on analysoitu määrällisin ja laadullisin menetelmin luokittelemalla ja erittelemällä.</p> <p>Tuloksista käy ilmi, että kaikissa tarkastelluissa lehdissä vahvimpana on Metsä Groupin näkökulma. Ilmastotutkimuksen näkökulma sen sijaan puuttuu lähes kokonaan. Toisena tuloksena on, että yksikään lehti ei ole tarkastelujakson aikana onnistunut päättämään, tulisiko sen puhua Metsä Groupin tehtaasta sellutehtaana vai biotuotetehtaana.</p> <p>Merkittävä huomio kriittisen journalismin näkökulmasta on myös, että lehdet eivät ole osanneet antaa tyhjentävää selitystä biotuotetehtaan määritelmästä tai ne ovat jopa ristiriidassa omien kirjoitustensa kanssa.</p> <p>Johtopäätöksenä todetaan, että Äänekosken tehtaan uutisointia voi pitää varoittavana esimerkkinä, kun sitä peilataan biotalous- ja ilmastomuutosjournalismin tilaan yleensä. Toimitusten tulisi pystyä parempaan journalismiin ilmastomuutokseen liittyvissä aiheissa, myös silloin, kun taustalla on vahvoja vaikuttajia elinkeinoelämässä tai politiikassa.</p>	
Avainsanat	Journalismi, biotalous, uutinen

Author(s) Title Number of Pages Date	Kaisu Suopanki A news item worth 1.2 billion - Whose perspective defines how we are informed about Äänekoski's mill? 35 pages 12 May 2017
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Film and Television
Specialisation option	Television and radio production
Instructor(s)	Senior Lecturer Antti Pönni
<p>In April 2014 Metsä Group, a Finnish forest industry group, announced they are planning to build a bioproduct mill to Äänekoski. It would be the forest industry's largest investment ever in Finland. This Bachelor's thesis examines how the media defined the mill, from whose perspective they wrote and how the perspective of climate research was involved.</p> <p>The theory section examines the significance of forestry bioeconomics to Finland and the impact of forest logging on climate change. In addition, the concepts relevant to the research are studied: criticality, independence and framing.</p> <p>The material for the study is a collection of articles from a three-year-period from the newspapers Kauppalehti, Keski-suomalainen and Maaseudun Tulevaisuus. The material has been analyzed by quantitative and qualitative methods by classifying and itemizing the articles.</p> <p>The results show that in all of the newspapers reviewed, Metsä Group's point of view is the most dominant one. The climate research perspective, on the other hand, is almost completely missing. The second result is that under the three-year period, not one of the newspapers has been able to decide whether to call the Metsä Group plant a pulp mill or a bioproduct mill.</p> <p>An important point, from the perspective of critical journalism, is that the newspapers have not been able to give an exhaustive explanation of the definition of the bioproduct mill, and they even contradict their own writings when it comes to that.</p> <p>In conclusion, it is stated that the reporting of the Äänekoski mill can be considered a warning example when it comes to the state of bioeconomics and climate change journalism in general. The newsrooms should be able to do better journalism on issues related to climate change, even when there are strong dignitaries and business leaders involved.</p>	
Keywords	Journalism, bioeconomics, news items

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Metsäbiotalous	3
2.1	Äänekosken tehdashanke	3
2.2	Suomen biotalousstrategia	4
2.3	Metsien hakkuiden lisääminen ilmastonmuutoksen näkökulmasta	5
3	Kriittinen journalismin tutkimus	6
3.1	Kriittisyys ja riippumattomuus	6
3.2	Kehystäminen	7
4	Aineisto ja sen tarkastelumenetelmä	8
4.1	Aineiston lehdet	9
4.1.1	Kauppalehti	9
4.1.2	Keskisuomalainen	10
4.1.3	Maaseudun Tulevaisuus	10
4.2	Aineiston tarkastelun menetelmä	10
4.2.1	Juttujen näkökulmat	11
4.2.2	Tehtaan nimitys	12
4.2.3	Biotuotetehtaan määritelmän erittely	12
5	Tutkimuksen tulokset	13
5.1	Näkökulmat	13
5.1.1	Näkökulmat Kauppalehdessä	13
5.1.2	Näkökulmat Keskisuomalaisessa	14
5.1.3	Näkökulmat Maaseudun Tulevaisuudessa	15
5.2	Tehtaan nimitykset	16
5.2.1	Tehtaan nimitykset Kauppalehdessä	17
5.2.2	Tehtaan nimitykset Keskisuomalaisessa	17
5.2.3	Tehtaan nimitykset Maaseudun Tulevaisuudessa	18
5.3	Biotuotetehtaan määrittely	18
5.3.1	Kauppalehden määritelmät biotuotetehtaalle	18
5.3.2	Keskisuomalaisen määritelmät biotuotetehtaalle	20
5.3.3	Maaseudun Tulevaisuuden määritelmät biotuotetehtaalle	23
5.4	Maaseudun Tulevaisuus ja ilmastonmuutos	26
5.5	Muita huomioita ympäristön näkökulmasta	27

6	Johtopäätökset	29
6.1	Ilmastonäkökulma puuttuu biotalousjournalismista	29
6.2	Kapea näkökulma biotalouteen ei riitä	31
6.3	Journalismilta voi vaatia enemmän	32
	Lähteet	34

1 Johdanto

Huhtikuussa 2014 nousi otsikoihin Suomen suurin talousuutinen vuosiin. Keski-Suomen alueen johtava sanomalehti Keskisuomalainen hehkutti sitä jopa vuosituhanen suurimmaksi uutiseksi. Metsäteollisuuskonserni Metsä Group ilmoitti kaavailevansa Äänekoskelle jättimäistä tehdasta, jota se nimitti uuden sukupolven biotuotetehtaaksi. Se olisi Suomen metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi. Tehtaasta alettiin välittömästi povata Suomelle uutta Nokiasa. (Keskisuomalainen 24.4.2014.)

Kun Metsä Group vuotta myöhemmin vahvisti aikeensa, vietettiin Äänekoskella täydellistä lauantaista. Torilla tavattiin. (Keskisuomalainen 26.4.2015.) Työministeri Lauri Ihalainen totesi investoinnin luovan pohjaa Suomen tulevaisuudelle ”vihreän kullan maana” (Kauppalehti 22.4.2015).

Samoihin aikoihin julkisuudessa alettiin laajalti viljellä sanaa, joka lupaa paljon: biotalous. Eduskuntavaalien jälkeen Juha Sipilä nosti sen hallitusohjelmansa kärkihankkeeksi. Virallisen määritelmän mukaan biotalous on ravinnon, energian, tuotteiden tai palveluiden tuottamista uusiutuvia luonnonvaroja käyttäen. Biotalous on tarkoitus vähentää riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista ja ehkäistä ekosysteemien köyhtymistä. Sitä tulee toteuttaa kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. (Suomen biotalousstrategia 2014, 3.)

Hallitusohjelman yhdeksi tavoitteeksi tuli myös metsähakkuiden lisääminen 15 miljoonalla kuutiolla vuodessa, mikä tarkoittaisi yli 20 prosentin lisäystä nykyiseen (Valtioneuvosto 2015, 24). Tämän jälkeen valtion erityisluottolaitos Finnvera kertoi kesäkuussa 2015 takaavansa Äänekosken 1,2 miljardia euroa maksavan hankkeen kotimaisista kuluista 400 miljoonaa euroa (Maaseudun Tulevaisuus 10.6.2015).

Saman vuoden lopussa Suomi sitoutui Pariisin ilmastopöytäkirjaan, jonka tavoitteena on ilmastonmuutoksen pysäyttäminen. Ilmastonmuutoksen hillintä vaatii lyhyellä aikavälillä (10–30 vuotta) kasvihuonekaasupäästöjen nopeaa rajoittamista, jotta maapallon keskilämpötila ei nouse yli vaarallisenä pidetyn kahden asteen (Ilmastopaneeli 2015, 13).

Suomen metsillä on ilmastonmuutoksen torjumisessa tärkeä rooli. Silloin kun metsät sitovat hiilidioksidia ilmakehästä enemmän kuin vapauttavat, toimivat ne niin kutsuttuna hiilinieluna (Ilmastopaneeli 2015, 20). Suomen metsien nettonielu on vastannut 30–60 prosenttia Suomen kokonaispäästöistä vuosittain (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016, 38).

Maaliskuussa 2017 julkaistiin 68 suomalaisen tutkijan julkilausuma, jossa todettiin, että metsien hakkuiden ja nykyisenlaisen puunkäytön lisääminen ei hillitse ilmastonmuutosta. Lisäksi hakkuiden lisääminen heikentää luonnon monimuotoisuutta. Allekirjoittajat olivat huolissaan siitä, ettei näihin vaikutuksiin liittyvä tutkimustieto ole välittynyt päätöksentekijöille ja suurelle yleisölle oikein. (Berglund ym. 2017, 1–2.)

Mikäli tutkimustieto ei todella ole välittynyt suurelle yleisölle, on kiinnostavaa tutkia, mikä on ollut journalistien rooli tiedonvälittäjinä. Tutkimuskohteeksi valitsin Äänekosken tehtaan sen valtavan kansantaloudellisen merkityksen johdosta ja siksi, että juuri Äänekoski nostetaan monesti hyväksi esimerkiksi Suomen biotaloustulevaisuudesta. Suomen suurimpana sellutehtaana sen ympäristövaikutuksilla on myös mittava merkitys.

Tutkimuksessa tarkastellaan, miten tiedotusvälineet määrittävät ”biotuotetehtaan”, kenen näkökulmasta aiheesta kirjoitettiin sekä miten ilmastotutkimuksen näkökulma oli mukana uutisoinnissa. Pysin tarkastelemaan, onnistuiko media kriittisen ja laadukkaan journalismin tehtävässään. Tätä tutkin sekä määrällisin että laadullisin menetelmin. Tutkimusmenetelmänä käytän sisällönanalyysiä sekä aineiston luokittelua ja erittelyä. Määrällisellä tarkastelulla selvitän, kuka määrää ne kehykset joiden puitteissa tehtaan kirjoitetaan ja miten media tehdasta nimittää. Sisällönerittelyllä tutkin, miten eri mediat biotuotetehdasta kuvailivat.

Tutkimusaineistona on kolme eri tavoin profiloitunutta sanomalehteä: Keskisuomalainen, Maaseudun Tulevaisuus ja Kauppalehti. Tutkin, millä tavoin Äänekosken oman maakunnan lehden, metsäalaan erikoistuneen lehden ja talouslehden lähestymiset eroavat toisistaan. Tarkastelen näiden lehtien uutisointia Äänekosken tehtaan osalta kolmen vuoden ajalta vuosilta 2014–2016. Tutkin jokaisen lehden uutisoinnin erikseen, mutta vertailen niitä myös keskenään.

Tämän tutkimuksen tekemistä on opiskelijastipendillä tukenut Journalistisen kulttuurin edistämisyhdistys Jokes.

2 Metsäbiotalous

Suomi on vihreän kullan maa. Tämä opetetaan jokaiselle suomalaiselle peruskoululaiselle jo alakoulussa. Lukuisat suomalaislapset ovat saaneet sellutehtaan hajua nyripistellessä kuulla ”raha ei haise” -toruja. Suomen pinta-alasta 86 prosenttia on metsäteollisuuden käytössä (Suomen Metsäyhdistys 2016). Metsäteollisuuden merkitys on ollut historiallisesti valtava. 2000-luvulla alettiin metsäteollisuudesta kuitenkin puhua aurinkonlaskun alana. Vuosina 2007–2012 metsäteollisuuden työpaikoista hävisi lähes 30 prosenttia (Tilastokeskus 2014).

Biotalous on povattu suomalaisen metsätalouden pelastajaa.

2.1 Äänekosken tehdashanke

Metsäteollisuus konserni Metsä Group ilmoitti keväällä 2014 kaavailevansa sen Äänekoskella toimivan sellutehtaan tilalle uutta tehdasta. Tehdasta rakennuttaa Metsä Groupin tytäryhtiö Metsä Fibre, jolla on tällä hetkellä neljä tehdasta ympäri Suomea Joutsenossa, Kemissä, Raumalla ja Äänekoskella. Metsä Fibre kertoo tehtaiden valmistavan ”sellua ja muita biotuotteita”. Tehtaista käytetään yleisesti nimitystä sellutehdas. (Metsä Group 2014.)

Metsä Group nimittää tehdashankettaan ”uuden sukupolven biotuotetehtaaksi”. Tehdas ei käytä lainkaan fossiilisia polttoaineita. Uuden tehtaan sellutuotannon kapasiteetti on 1,3 miljoonaa tonnia vuodessa. Kyseessä on siis Suomen suurin sellutehdas. Tehtaan rakentaminen maksaa 1,2 miljardia euroa. Se on suomalaisen metsätalouden kaikkien aikojen kallein investointi. (Metsä Group 2014.)

Uuden sellutehtaan on määrä aloittaa toimintansa vuoden 2017 puolivälin jälkeen. Aluksi se tuottaa pelkkää sellua. Myöhemmin, kun vanha sellutehdas puretaan uuden käyttöönoton jälkeen, tehtaan tontille on tarkoitus tulla muiden yritysten pyörittämää

biotuotetoimintaa, jolloin tehdasalueen tuotannosta 80 prosenttia olisi sellua ja 20 prosenttia olisi niin kutsuttuja biotuotteita. Biotuotetoiminnassa hyödynnettäisiin sellun valmistuksen sivuvirrat. (Metsä Group 2014.)

Äänekosken uusi tehdas lisää Suomen kuitupuun käyttöä neljä miljoonaa kuutiota vuodessa. Valtakunnallisesti puun tarve lisääntyy noin kymmenen prosenttia vuodessa.

2.2 Suomen biotalousstrategia

Suomen biotalousstrategia määrittelee biotalouden seuraavasti:

Biotaloudella tarkoitetaan taloutta, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Biotalous vähentää riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisee ekosysteemien köyhtymistä sekä luo uutta talouskasvua ja uusia työpaikkoja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. (Suomen biotalousstrategia 2014, 3.)

Biotalousstrategian kuvaus painottaa:

Biotalouteen kuuluu olennaisena osana myös se, että luonnonvaroja ei tuhlaata, vaan niitä käytetään ja kierrätetään tehokkaasti. Biotaloudelle on ominaista uusiutuvien biopohjaisten luonnonvarojen ja ympäristöä säästävän puhtaan teknologian käyttö sekä materiaalien tehokas kierrätys. (Suomen biotalousstrategia 2014, 6.)

Oleellista suomalaiselle biotaloudelle on siis muun muassa se, että a) sen käyttämä raaka-aine on uusiutuvaa, b) se ehkäisee ekosysteemien köyhtymistä ja c) se vähentää fossiilisten luonnonvarojen käyttöä. Mikäli Äänekosken tehdas määritellään biotuotetehtaaksi, tulisi sen siis täyttää edellä mainitut kriteerit. Näitä kriteerejä tulisi täten tarkastella myös journalistisesta näkökulmasta biotuotetehtaasta uutisoitaessa.

Ilmastonmuutos on yksi syy, jota käytetään biotalouden tehostamisen perusteena. Tätä taustaa vasten voisi olettaa, että ilmastonmuutos linkittyy vahvasti myös biotaloudesta tehtävään journalismiin.

Biotalous on myös yksi Juha Sipilän hallituksen kärkihankkeista. Julkisen talouden suunnitelmassa 2016–2019 sille on varattu merkittävä 300 miljoonan euron rahoitus (Valtiovarainministeriö 2015, 19). Yli puolet tästä rahasta ohjataan metsäteollisuudelle.

Biotalousstrategiasta halutaan Suomen hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn perusta. Tätä taustaa vasten myös Äänekosken tehtaalla on vahva poliittinen tuki.

2.3 Metsien hakkuiden lisääminen ilmastonmuutoksen näkökulmasta

Biotalousstrategiassa (2014, 5) todetaan: "Suomella on runsaat metsävarat, joiden kasvu on vuosikymmenten ajan ylittänyt poistuman ja jotka näin ollen tarjoavat biotaloudellemme runsaita kasvumahdollisuuksia".

Biotalousstrategian (2014, 14) mukaan runkopuun kasvu on nykyisin noin 104 miljonnaa kuutiometriä vuodessa ja sen ennustetaan edelleen parantuvan. Metsävarojen käyttöä aiotaan tehostaa niin biotalousstrategian kuin vuoteen 2030 tähtäävän Suomen kansallisen ilmasto- ja energiastrategian (2016, 38) mukaan.

Suunnitelmia on kuitenkin kyseenalaistettu. Metsäekologian ja hiilitalouden kärkitutkijat ovat todenneet: "Hallitus ottaa biotalouspolitiikalla ison riskin ilmastopolitiikan ja luontoarvojen kannalta." Tutkijat kritisoivat Suomen biotalouspolitiikkaa uusimman tutkimustiedon sivuuttamisesta. Kansainvälinen tutkimustieto viittaa voimakkaasti siihen, että fossiilisten polttoaineiden korvaaminen puulla ei ole kestävä keino toimissa ilmastonmuutosta vastaan. (Yle 28.4.2016.)

Samalla linjalla jatkoi 68 suomalaisen tutkijan julkilausuma, jonka mukaan Suomen suunnittelema puunkäytön lisääminen ei hillitse ilmastonmuutosta vuosikymmeniin tai edes tämän vuosisadan aikana. Tämä johtuu siitä, että hakkuiden lisääminen pienentää metsien hiilinielua. Tuolloin suurin osa metsästä korjatusta hiilestä vapautuu muutamana vuoden kuluessa ilmakehään, eivätkä uusiutumattomien materiaalien ja energian käytön korvaamisesta saatavat päästövähennykset ole riittävän suuria. (Berglund ym. 2017.)

Metsien hiilinielujen kasvattaminen on tärkeää Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Koska nielut vähentävät ilmakehän hiilidioksidipitoisuutta, niillä on merkittävä rooli, kun tarkastellaan biotalouden kestävyttä. Koska puun ja metsien käyttö vaikuttaa väistämättä nieluihin, tämä on otettava huomioon, kun haetaan kustannustehokkaita keinoja ilmastonmuutoksen hillintään. (Suomen ympäristökeskus 2016, 1.)

Puun käytön lisääminen pienentää Suomessa metsien hiilinielua ja metsien hiilivarastoa vähintään vuosikymmeniksi eteenpäin verrattuna tilanteeseen, jossa käyttöä ei lisätä. Ilmastonmuutoksen hillintä vaatii lyhyellä aikavälillä (10–30 vuotta) kasvihuonekaasupäästöjen nopeaa rajoittamista, jotta maapallon keskilämpötila ei nouse yli vaarallisenä pidetyn kahden asteen. Tätä taustaa vasten puun käytön voimakas lisääminen siten, että käyttöön otettavan biomassan hiili vapautuu lyhyellä aikavälillä hiilidioksidina ilmakehään, on arveluttavaa. (Ilmastopaneeli 2015, 4.)

Suomen ympäristökeskus suosittaa toimenpiteenä, että nielujen muutokset on otettava huomioon kansainvälisessä ja kansallisessa ilmastopolitiikassa nykyistä kattavammin. Sen mukaan Pariisin ilmastopimuksen tavoitetta ei voi saavuttaa ilman hiilinielujen vahvistamista. (Suomen ympäristökeskus 2016, 4.)

3 Kriittinen journalismin tutkimus

3.1 Kriittisyys ja riippumattomuus

Honkonen ja Lankinen (2012, 45–46) määrittävät Huonoja uutisia -pamfletissaan laatu-journalismin kymmenen ominaisuuden kautta. Näitä ovat totuudenmukaisuus, taustoitavuus, analyttisyys, kriittisyys, kattavuus, ajankohtaisuus, keskusteleavuus, riippumattomuus, viihdyttävyyys ja ainutlaatuisuus. Äänekosken tehdasuutisointia tutkiessani tarkastelen erityisesti juttujen kriittisyyttä ja riippumattomuutta.

Journalistin ohjeet (JSN 2013) toteavat lähteisiin liittyvästä kriittisyydestä: "12. Tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Erityisen tärkeää se on kiistanalaisissa asioissa, koska tietolähteellä voi olla hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus."

Kriittisyydellä tarkoitetaan, että kaikkiin tietoihin suhtaudutaan terveellä epäilyksellä eikä asioita oteta annettuina. Riippumattomuuden vaatimus taas on, että journalismi ei ole alisteista kenenkään intresseille. Toisin sanoen asioita ja toimijoita käsitellään tasapuolisesti. (Honkonen & Lankinen 2012, 45–46.)

Toimittajan työssäni olen huomannut, että monesti kriittisyyden puute liittyy huonosti tehtyyn taustoitukseen. Etenkin tiedotustilaisuuksissa olen seurannut tilanteita, joissa toimittaja ei selkeästi ole tehnyt taustatöitään käsillä olevan aiheen suhteen. Tuolloin voi olla hankalaa tai jopa mahdotonta suhtautua kriittisesti käytettävän lähteen, tällai-

sisä tapauksissa tiedotustilaisuuden järjestäjän, sanomisiin, jos muutakaan tietoa aiheesta ei ole käytettävissä. Tämä vaarantaa myös journalismin riippumattomuuden, sikäli kun esimerkiksi eri etujärjestöjen tai elinkeinoelämän edustajat toimivat tietenkin omien intressiensä lähtökohdista. Laadukkaassa journalismissa toimittajan tulisi kyetä kyseenalaistamaan näitä lähtökohtia. Se onnistuu vain, jos toimittaja on tehnyt kotiläksynsä.

Journalismin riippuvuutta ja kriittisyyttä voi pohtia myös taloudellisesta näkökulmasta. Lehtien kohdalla tämä tarkoittaa ilmoittajien mahdollista vaikutusta journalismin sisältöihin. Aleksi Pikkaraisen tutkimuksessa selvisi, että paikallislehtien lähes jokaisessa numerossa on ilmoittajia käsittelevä juttu. Tämä siitä huolimatta, että osa tutkimukseen haastatelluista toimittajista ei oman käsityksensä mukaan tehnyt useinkaan juttuja ilmoittajista. Toimittajat eivät siis välttämättä edes tiedosta, että tekevät juttuja tahosta, joka tuo lehdelle rahaa. (Pikkarainen 2012, 57–58.)

Paikallislehdissä kaupallinen toimija esiintyi useimmiten asiantuntijan roolissa kommentoimassa jotain ajankohtaista tapahtumaa, ilmiötä tai muuta uutisaihetta (Pikkarainen 2012, 24). Toimittajilla on suuri kynnys suhtautua tällaiseen lähteeseen hyvin kriittisesti. Pelkona voi olla lehden merkittävän tulonlähteen suututtaminen. (Honkonen & Lankinen 2012, 97). Honkonen ja Lankinen antavat esimerkin suurehkosta maakuntalehdestä, joka jätti julkaisematta ostoskorivertailun, koska suurin mainostaja ei pärjännyt siinä. Heidän mukaansa lehtien levikkien laskiessa ja tilaustuottojen vähentyessä mainostajien valta ei ainakaan vähene. (Mts. 97.)

Suomalaista talousjournalismia on verrattu jopa urheilujournalismiin, jossa kansallisia toimijoita tarkastellaan sinivalkoisten lasien läpi. Kriittiset kysymykset jäävät kysymättä, eikä epäeettisyyttä edes haluta epäillä. (Honkonen & Lankinen 2012, 101–102.)

3.2 Kehyistäminen

Toimittajilla on monia vakiintuneita toimintatapoja, joiden kautta he lähestyvät uutisaiheita. Näiden pohjalta he valitsevat aiheen, näkökulman ja haastateltavat. Nämä mentaaliset – jopa tiedostamattomat – rutiinit ja käytännöt tekevät toimittajan työskentelystä ripeää, mikä on monesti uutistyön vaatimuksena. Samalla ne luovat työlle niin kutsutun kehyksen. (Seppänen & Väliaverron, 2012, 98.)

Kehys vaikuttaa siihen, miten ja millaisena uutisaiheet representoidaan vastaanottajille. Esimerkiksi politiikkaa kehystetään usein kiistana, pelinä tai teatterina. Tämä vaikuttaa siihen, mitä ja miten ajattelemme politiikasta ja poliitikoista. Yksittäiset toimittajat ja media laajemminkin käyttävät valtaa kehystäessään asioita. Samalla yhteiskunnalliset toimijat pyrkivät vaikuttamaan näihin kehystyksiin. (Seppänen & Väliaverronen, 2012, 98–99.)

Myös teollisuus pyrkii kehystämään asioita (edukseen). Voidaan puhua esimerkiksi ”onnellisen kanan munista”, vaikka nykyaikana on yleisesti tiedossa, että tehotuotantolaitosten eläimiä kukaan tuskin rehellisesti kutsuisi ”onnellisiksi”.

Merkittävässä roolissa tämän suhteen ovat ”kehystämisen ammattilaiset” eli tiedottajat ja muut viestintäalan ihmiset (Seppänen & Väliaverronen 2012, 99–100). Yhtiöiden viestinnällä on suuri merkitys nykymaailmassa. Tiedotteita kopioidaan jutuiksi herkästi erityisesti verkkolehdistä (Honkonen & Lankinen, 2012, 103). Tiedottajat käyttävät merkittävää valtaa siihen, millaisia aiheita toimittajat nostavat esille ja milloin (Koho 2013, 32).

4 Aineisto ja sen tarkastelumenetelmä

Tässä tutkimuksessa tutkitaan perinteisiä sanomalehtiä. Paperilehden merkitys on vähentynyt sen myötä, että iso osa sen sisällöstä on lehden ilmestyessä jo ”vanhentunutta”. Vaikka aamun lehti ei ole enää lukijalle välttämätön maailman menon hahmottamiseen (Honkonen & Lankinen 2012, 47), ei sanomalehtien merkitys tiedonvälittäjänä ja vallankäyttäjänä ole kuitenkaan hävinnyt. Lehdistö käyttää valtaa esimerkiksi luomalla ja määrittelemällä yhteiskunnallisen keskustelun puheenaiheita (Seppänen & Väliaverronen 2013, 170). Paperilehden kohdalla voisi odottaa painetun sanan olevan erityisen tarkkaan puntaroitua, kun lehteen painettu teksti on tuotettu pitemmällä syklillä kuin verkkojulkaisut, joissa kilpaillaan nopeudesta.

Tutkimuksen aineistona on 259 juttua, jotka on kerätty kolmesta eri sanomalehdestä aikaväliltä 1.1.2014–31.12.2016. Lehdet ovat Kauppalehti, Keskisuomalainen ja Maa-seudun Tulevaisuus. Halusin tutkia, millä tavoin Äänekosken oman maakunnan lehden,

metsäalaan erikoistuneen lehden ja talouslehden lähestymiset eroavat toisistaan. Kiinnostava kysymys on erityisesti se, missä määrin näkökulmien ja aiheen käsittelytapojen välillä on tai ei ole eroa, kun jokaisella lehdellä on oma fokuksensa. Aineistoksi keräsin kaikki Äänekosken tehdasta käsittelevät uutisjutut ja taustoittavat jutut sekä jutut, joissa Äänekosken tehtaalla on ollut rooli, vaikka tehdas itsessään ei olisikaan ollut jutun pääaihe.

Jutuista on rajattu pois mielipidekirjoitukset, nimitysuutiset ja kolumnit, koska tarkoituksena on ollut tarkastella tehtaasta uutisointia nimenomaan laadukkaan journalismin näkökulmasta. Mukaan on kuitenkin luettu pääkirjoitukset, sillä ne kertovat paljon lehden linjasta. Lisäksi pääkirjoitusten sopii olettaa noudattavan journalistin ohjeita, eli niitä voi tarkastella ammatin eettisen ohjeistuksen näkökulmasta kuten muutakin uutisisältöä.

Tutkimusaineisto on kerätty kolmen vuoden ajalta, sillä tarkoitus on tarkastella mahdollisia muutoksia tehtaasta käytetyssä kielessä pitkällä aikavälillä. Lisäksi on haluttu seurata, kehittykö ja tarkentuuko esimerkiksi tehtaasta käytettävän nimityksen (”biotalous-tehdas”) avaaminen ajan myötä, kun asiasta pitäisi olla kertynyt enemmän tietoa sekä journalistista kokemusta.

4.1 Aineiston lehdet

4.1.1 Kauppalehti

Kauppalehti on Suomen suurin taloussanomalehti, joka ilmestyy viitenä päivänä viikossa. Lehteä julkaisi helmikuuhun 2016 asti Alma Media Oy. Alma Median ja Talentumin fuusion jälkeen julkaisija on Alma Talent Oy. Oman kuvauksensa mukaan Kauppalehti on ”talouden ilmiöiden ja rahamarkkinan uutismedia”, ”suomalaisen päättäjän valinta” ja ”tavoittaa Suomen vaikutusvaltaisimman ja ostovoimaisimman yleisön, joka arvostaa sekä laatua että hyvää palvelua (Alma Media 2017).

Kauppalehdestä aineistoon valikoitui yhteensä 82 juttua.

4.1.2 Keskisuomalainen

Äänekosken kaupunki kuuluu Keski-Suomen maakuntaan, jonka pääsanomalehti on Keskisuomalainen. Keskisuomalainen on Suomen vanhin suomenkielinen sanomalehti, sen ensimmäinen numero ilmestyi 7.1.1871. Seitsemänä päivänä viikossa ilmestyvää lehteä julkaisee Keskisuomalainen Oyj. (Keski-Suomen Media Oy 2017.)

Keskisuomalaisesta aineistoon valikoitui 92 juttua.

4.1.3 Maaseudun Tulevaisuus

Maaseudun Tulevaisuus on Suomen toiseksi luetuin tilattava sanomalehti. Lehti ilmestyy kolme kertaa viikossa maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin. Sen keskeisiä painopistealueita ovat maatalous, metsätalous sekä maaseutuyrittäminen. Lehti julkaisee myös viidesti vuodessa ilmestyvää Metsänomistaja-erikoisnumeroa. Maaseudun Tulevaisuutta julkaisee Viestilehdet Oy, joka on Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry konsernin tytäryhtiö. (Viestilehdet 2017; MTK 2016.)

Maaseudun Tulevaisuudesta aineistoon valikoitui 85 juttua.

4.2 Aineiston tarkastelun menetelmä

Tässä tutkimuksessa on tutkittu, kenen näkökulmasta Äänekosken tehtaasta uutisoidaan, miten tehdasta on teksteissä nimitetty, miten biotuotetehdas on määritelty sekä miten ilmastotutkimuksen – tai ylipäänsä ilmaston – näkökulma teksteissä esiintyy.

Aineistoa on tarkasteltu niin määrällisin kuin laadullisin menetelmin. Menetelmänä on käytetty sisällönanalyysiä sekä aineiston erittelyä ja luokittelua. Sisällönanalyysiä voidaan tehdä niin määrällisesti kuin laadullisesti. Joskus määrällisestä sisällönanalyysistä käytetään termiä sisällön erittely. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Työssä on laskettu juttujen näkökulmia ja tehtaan nimityksiä. Muulta osin analyysi on laadullista.

4.2.1 Juttujen näkökulmat

Näkökulman tutkimista varten luokittelin tekstejä kuuteen eri kategoriaan. Jutut on luokiteltu sen mukaan, kenen näkökulma on jutussa vallitseva tai kuka on jutun pääasiallinen lähde. Joissakin jutuissa esiintyi useampi eri näkökulma.

Kategorioita on yhteensä kuusi. Yksi kategoria oli Äänekosken tehtaan omistajan eli Metsä Groupin (Metsäliitto Osuuskunta) ja sen tytäryhtiöiden Metsä Boardin ja Metsä Fibren näkökulma.

Toinen tarkasteltava näkökulma oli niin kutsuttu paikallinen näkökulma eli Äänekosken kaupungin, kuntalaisten sekä joissain tapauksissa Keski-Suomen maakunnan edustajien näkökulma.

Muita kategorioita olivat metsänomistajien näkökulma sekä metsäteollisuuden näkökulma Metsä Groupia laajemmassa merkityksessä. Usein tämä tarkoitti metsäyhtiöiden etujärjestöjen näkökulmaa.

Lisäksi luokittelin omaksi kategoriakseen ilmasto- ja ympäristötutkimuksen näkökulman. Halusin tutkia, kuinka paljon asiaa lähestytään nimenomaan tutkimuksen näkökulmasta eikä pelkästään ilmiön eri osapuolien näkökulmista. Halusin tätä kautta tutkia myös sitä, kuinka laajasti tehtaan ympäristövaikutuksia linkitetään lähialueen vaikutuksia suurempaan ilmiöön eli ilmastomuutokseen. Tästä kategoriasta on rajattu ulos yleisesti ympäristöä käsittelevät jutut, mikäli niissä ei ole ollut suoraa tutkimuksen näkökulmaa. Ympäristöä käsiteltiin kyllä kaikissa tarkastelluissa lehdissä muutamissa jutuissa tehtaan ympäristövaikutusten arviointiprosessin yhteydessä. Näissä jutuissa näkökulma oli kuitenkin joko asiasta vastaavan viranomaisen eli Keski-Suomen ELY-keskuksen tai Metsä Groupin.

Koska ilmastotutkimuksen näkökulmaa ei tuntunut löytyvän, tutkin vielä erikseen, kuinka monesti ”ilmasto” on ylipäänsä mainittu tutkimusaineistossa ja missä yhteyksissä se esiintyy. Tutkimuksen tuloksissa on erikseen tehty yhteenveto siitä, miten ilmasto- ja ympäristöasiat on huomioitu uutisoinnin yhteydessä.

Jutut, jotka jäivät näiden kategorioiden ulkopuolelle, on tilastoitu omaan “muut”-kategoriaansa.

4.2.2 Tehtaan nimitys

Tehtaasta käytetyt nimitykset jaoin kolmeen eri kategoriaan sen perusteella, minkä kuvan olin aineistosta saanut jo sitä kerätessäni. Yksi kategoria oli yksiselitteisesti “sel-lutehdas”. Tähän kategoriaan laskettiin myös “havusellutehdas”.

Toinen olivat sanat, jotka korostivat tehdasta biotuotetehtaana. Kyseisen sanan lisäksi tähän kategoriaan lukeutuivat sanat “biojalostamo” ja “biotehdas”.

Kolmanteen kategoriaan kuuluivat nimitykset, joilla tehdasta kuvattiin ilman sen toimintaan liittyvää kuvailua. Näihin kuuluivat: “Äänekosken tehdas”, “tehdas”, “jättitehdas”, “laitos” tai pelkkä “Äänekoski”.

Erikseen ei ole määritelty, esiintyikö nimitys leipätekstissä vai jonkun lähteen puheessa.

4.2.3 Biotuotetehtaan määritelmän erittely

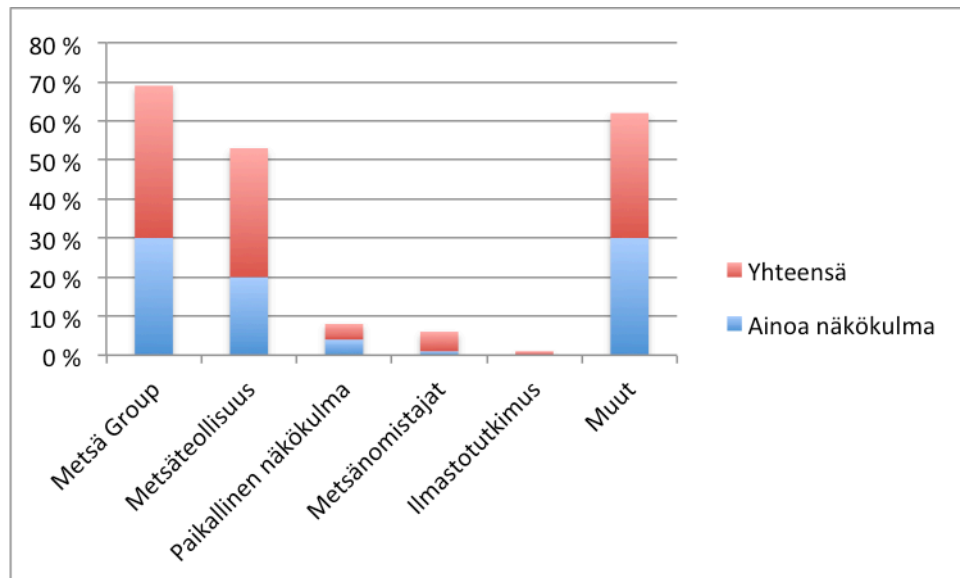
Keräsin myös aineistosta kaikki tekstikatkelmat, joissa on joko määritelty biotuotetehdas tai pyritty avaamaan lukijalle sen merkitystä. Tutkin, kuinka hyvin journalistit ovat pystyneet määrittelemään, mitä biotuotetehdas oikein tarkoittaa ja kuinka kriittisesti he suhtautuvat heille annettuihin selityksiin. Tutkimuksen tuloksissa analysoin, kuinka hyvin tässä on mielestäni onnistuttu.

5 Tutkimuksen tulokset

5.1 Näkökulmat

5.1.1 Näkökulmat Kauppalehdessä

Kauppalehden 82 jutusta 39 prosentissa vallitsevana näkökulmana oli Metsä Groupin näkökulma – ja useimmiten sitä kautta tehtaalle edullinen näkökulma. Lähes kolmasosassa kaikista jutuista Metsä Groupin näkökulma oli ainoa tai erityisen vahvasti jutussa esillä. Noin seitsemässä prosentissa jutuista Metsä Groupin näkökulma esiintyi samassa jutussa yhdessä muun metsäteollisuuden näkökulman kanssa.

Kuvio 1. Näkökulmat Kauppalehdessä

Vahvasti edustettuna oli myös muun metsäteollisuuden näkökulma. Se esiintyi noin 33 prosentissa jutuista eli noin kolmasosassa. Viidennessä jutuista näkökulma oli yksinomaan metsäteollisuuden tai alan etujärjestöjen. Metsänomistajia kuultiin neljässä jutussa, joskin vain yhdessä metsänomistajat olivat yksistään jutun määrittävänä lähteenä. Muissa jutuissa metsänomistajia kuultiin yhdessä metsäteollisuuden kanssa. Paikallinen näkökulma ei Kauppalehden jutuissa juuri korostunut. Sitä kuultiin yhteensä kolmessa jutussa.

Ilmasto- tai ympäristötutkimuksen näkökulma nousee esiin kerran. Kyseinen juttu käsittelee Pellervon taloustutkimuksen arviota, jonka mukaan EU:n ilmastotavoitteista aiheutuu suomalaiselle teollisuudelle lisäkustannuksia. Jutussa Turun yliopiston tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtaja Jyrki Luukkanen ottaa Äänekosken tehtaan esimerkiksi investoinneista, jotka hyötyvät ilmastopolitiikasta.

Metsä Groupin suunnitteleman runsaan miljardin euron sellutehtaan on tarkoitus tuottaa myös bioenergiaa ja erilaisia biomateriaaleja.

Tällaisten investointien kilpailukyky paranee huomattavasti, Luukkanen sanoo. (Kauppalehti 19.6.2014.)

Kyseisen tutkimuksen Pellervon taloustutkimukselta oli tilannut Metsäteollisuus ry. Sen toimitusjohtaja Timo Jaatinen kommentoi lehdessä: "Ilmastonmuutos tarjoaa alalle mahdollisuuksia, mutta ilmastopolitiikalla ei saa vaarantaa perusteellisuuden ehtoja." Huomionarvoista on, että jutun leipätekstissä tehdasta nimitetään niin biojalostamoksi kuin sellutehtaaksi.

Ylipäänsä sana "ilmasto" esiintyi tutkimusaineistossa kolmen vuoden aikana ainoastaan tässä jutussa, sekä energiapolitiikkaa käsittelevässä jutussa, jossa mainittiin hallituksen energia- ja ilmastostrategia.

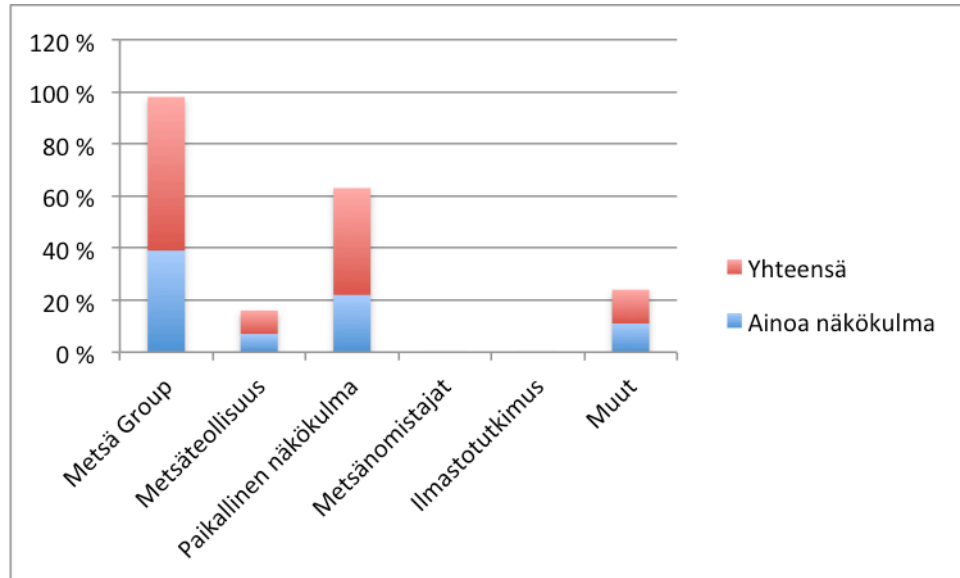
Lähes kolmasosassa (32%) aineiston jutuista esiintyi myös muita näkökulmia kuin edellämainituissa kategorioissa. Yleensä näkökulma oli valtakunnan politiikan eli poliitikoiden tai markkinoiden näkökulma, kun Äänekosken tehdas mainittiin osana Suomen yleistä talouselämää.

5.1.2 Näkökulmat Keskisuomalaisessa

Keskisuomalaisen 92 jutussa valtaosassa eli 59 prosentissa Äänekosken tehdasta oli käsitelty Metsä Groupin näkökulmasta. Näistä lähes neljässäkymmenessä prosentissa Metsä Groupin näkemys oli jutun ainoa tai oleellisin näkökulma. 18 prosentissa yhtiön näkökulman lisäksi mukana oli myös alueellinen näkökulma.

Alueellisuus korostui odotetusti Keskisuomalaisen jutuissa. Alueellinen näkökulma näkyi 41 prosentissa juttuja. Pääasiallisena näkökulmana se oli 22 prosentissa.

Kuvio 2. Näkökulmat Keski-suomalaisessa

Metsänomistajia ei Keski-suomalaisen jutuissa huomioita erikseen ollenkaan. Metsäteollisuus esiintyi vain kahdeksassa jutussa.

Muut-kategoriaan osui 13 prosenttia jutuista, joskin näistä yksittäisissä jutuissa oli mukana myös tehtaan tai metsäteollisuuden näkökulma.

Ilmastotutkimuksen näkökulmaa ei löydy. Sanaa "ilmasto" ei ylipäänsä mainita yhdeksäkään artikkelissa. Yhdessä jutussa käsitellään ympäristön näkökulmasta sitä, voiko metsien hakkuuta lisätä kestävästi. Tätä analysoin tarkemmin alaluvussa 5.4.

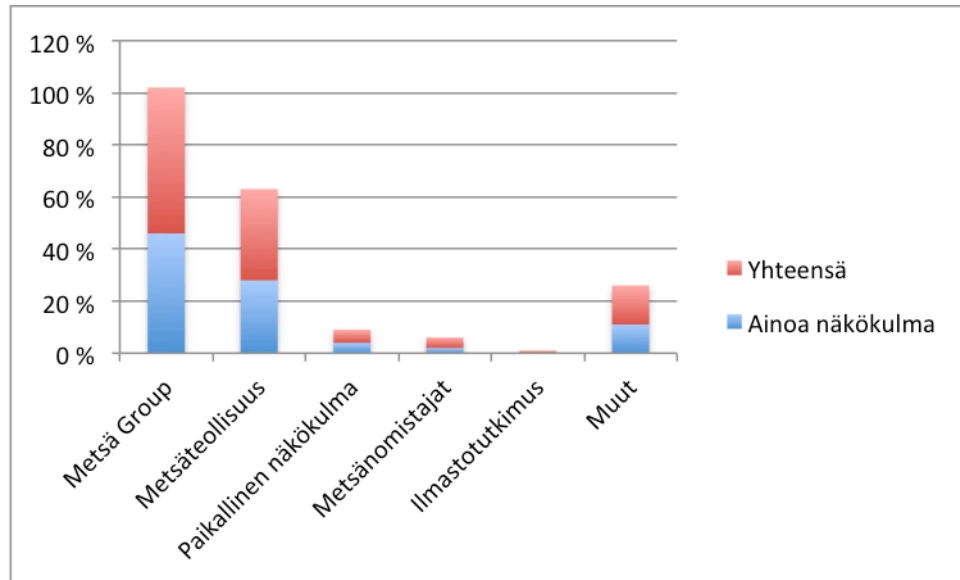
5.1.3 Näkökulmat Maaseudun Tulevaisuudessa

Maaseudun Tulevaisuuden 85 jutusta yli puolet (56 %) ovat Metsä Groupin näkökulman värittämiä. Merkittävänä näkökulmana tai ainoana lähteenä se on jopa 46 prosentissa. Toisena näkökulmana jutuissa on useammin metsäteollisuus (6 %).

Metsäteollisuuden näkökulma on hyvin edustettu myös muuten. Se löytyy 35 prosentista juttuja. 28 prosentissa jutuista se on ainoa näkökulma.

Keski-Suomen maakunnan, Äänekosken kaupungin tai kuntalaisten näkökulma löytyy neljästä jutusta, joskin yhdessä näistä on edustettuna myös tehtaan näkökulma. Met-

sänomistajat saavat äänensä kuuluviin kolmessa jutussa, joista yhdessä metsäteollisuuden kanssa.

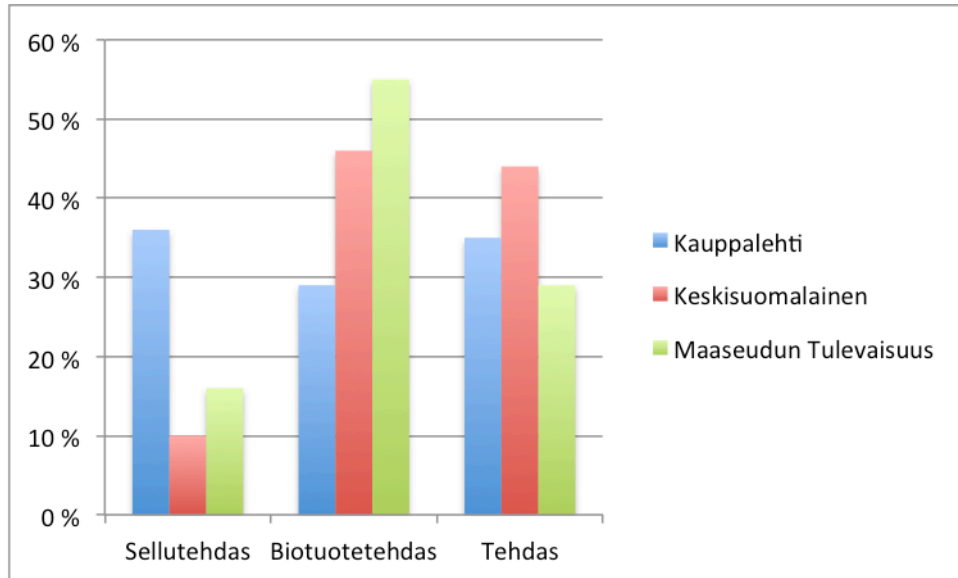
Kuvio 3. Näkökulmat Maaseudun Tulevaisuudessa

Ilmastotutkimuksen näkökulma nousee esiin yhdessä jutussa, joskaan ei sen ainoana näkökulmana. Jutussa Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri moittii tehtaan ympäristövaikutusten arviointiprosessin kiireistä aikataulua. Lyhyessä jutussa on referoitu piirin lausuntoa: “Laitosalueen ilmastopäästöt vähenisivät nykyisestä, mutta lisääntyvät hakkuut voivat pienentää metsien hiilivarastoja.”

Muihin kategorioihin niputettavia juttuja löytyy 13 kappaletta. Näistä kolmesta on löydettävissä myös tehtaan näkökulma ja yksi sisältyy edellä mainittuun juttuun, josta myös ilmastotutkimuksen näkökulmaa löytyi.

5.2 Tehtaan nimitykset

Kriittisen journalismin näkökulmasta kiinnostavin huomio aineistossa nimitysten osalta oli, että jokaisessa lehdessä käytettiin koko kolmen vuoden ajan kaikkia mahdollisia nimityksiä tehtaasta sekaisin – usein jopa saman jutun sisällä.

Kuvio 4. Tehtaan nimitykset eri lehdissä

5.2.1 Tehtaan nimitykset Kauppalehdessä

Kauppalehdessä tehtaasta käytettiin melko tasaisesti kolmen eri kategorian nimityksiä. Sellutehdas oli useimmiten käytetty nimitys (36 %), kun se muissa lehdissä oli vähiten käytetty nimitys. Lähes yhtä usein (35 %) tehdasta ei nimityksellä personoitu sen kummemmin.

Biotuotetehtaan käyttöökään ei arkailtu. Sitä käytettiin 65 kertaa eli 29 prosentissa nimityksistä. Huomionarvoista on, että jokaisella kerralla, kun Äänekoski mainitaan Euroopan unionin investointiohjelman potentiaalisena kohteena, siitä puhutaan poikkeuksetta biotuotetehtaana.

Vaikka Kauppalehti käyttää biotuotetehdas-nimitystä kolmesta lehdestä suhteellisesti vähiten, se on ainoa, joka vielä 2015 vuoden puolella (9.3.) kehystää juttunsa käyttämällä Metsä Fibren lanseeraamaa sloganista ”uuden sukupolven biotuotetehdas”.

5.2.2 Tehtaan nimitykset Keski-suomalaisessa

Keski-suomalainen käyttää Metsä Groupin tehdasprojektista pääasiallisesti nimitystä biotuotetehdas (46 %). Neutraalimpaa tehdas-määrittelyä löytyy 213 kertaa eli 44 pro-

senttia. Sellutehdasta lehti käyttää huomattavan vähän, vain 46 kertaa kolmen vuoden sisällä eli noin 10 prosenttia kaikista nimityksistä.

5.2.3 Tehtaan nimitykset Maaseudun Tulevaisuudessa

Maaseudun Tulevaisuus oli lehdistä kaikkein innokkain kutsumaan tehdasta biotuote-
tehtaaksi. Se käytti nimitystä yli puolet kerroista (55 %). Määritteetöntä tehdas-versiota
käytettiin 29-prosenttisesti, kun taas sellutehdas esiintyi 16 prosentissa määreistä.

5.3 Biotuotetehtaan määrittely

5.3.1 Kauppalehden määritelmät biotuotetehtaalle

Äänekosken tulevaa tehdasta kutsuttiin aineistossa biotuotetehtaaksi lähes joka kolmas kerta. Ensimmäisen kerran lehti käytti nimitystä 24.4.2014, kun Metsä Fibre tiedotti suunnittelevansa investointia “uuden sukupolven biotuotehtaaseen” Äänekoskella. Termiä käsiteltiin näin:

Fibren toimitusjohtajan Ilkka Hämälän mukaan se tarkoittaa, että sellun ja energian lisäksi tehdas valmistaa biomateriaaleja, kemikaaleja ja lannoitteita. Se, mitä nämä ovat, on vasta mietintämyssyssä.

“Vaihtoehtoja on vielä erittäin paljon”, Hämälä sanoo.

Tosiasia on kuitenkin se, että iso raha uudestakin tehtaasta tulee havusellusta ja energiasta. (Kauppalehti 24.4.2014.)

Toimituksen huomioima tosiasia ei estänyt lehteä ottamasta vakituiseen käyttöön Metsä Fibren lanseeraamaa termiä. Vajaan kuukauden kuluttua lehti kuitenkin yritti saada selvyyttä siihen, mitä uusi tehdas tuottaa:

Tiistainakaan Jordan ei kertonut, mitä muut biotuotteet olisivat sellun ja energian ohella. Biodiesel niihin ei kuulu. Sivuvirtojen jalostus kirkastuu sitä mukaa, kun tekijöiksi löytyy yhteistyökumppaneita.” (Kauppalehti 14.5.2014.)

Kesäkuussa 2014 todettiin: “Metsä Groupin suunnitteleman runsaan miljardin euron sellutehtaan on tarkoitus tuottaa myös bioenergiaa ja erilaisia biomateriaaleja.” (Kaup-

palehti 19.6.2014.) Samassa jutussa em. "sellutehtaasta" puhuttiin myös biojalostamona.

Lokakuussa sellutehdasta käsiteltiin näin:

Metsä Fibren sellutehdas suunnitellaan maailman tehokkaimmaksi energian käyttäjäksi. Metsä Fibren tavoite on rakentaa Äänekoskelle maailman energiatehokkain sellutehdas. Sen oheen pyritään luomaan iso bioklusteri eri alojen yritysten kanssa, jotta sivuvirrat ja tähteet voidaan jalostaa entistä arvokkaammiksi lopputuotteiksi. (Kauppalehti 23.10.2014.)

Toisin sanoen kerrotaan, että Metsä Fibre on rakentamassa sellutehdasta, jonka oheen mahdollisesti luodaan mahdollisuus muille yrityksille tuottaa biotuotteita.

Tästä huolimatta koko Äänekosken tehdasta nimitetään (jatkossakin) biotuotetehtaaksi: "Metsä Groupissa katseet on suunnattu vahvasti tulevaisuuteen. Jordanin [Metsä Groupin pääjohtaja] mukaan Äänekosken 1,3 miljoonan tonnin sellutehtaan – hienommin sanottuna biotuotetehtaan – valmistelu etenee 'suunnitellusti'." (Kauppalehti 6.11.2014.) Lehti ei jutussa määrittele, kuka tämän hienomman sanonnan on sille opettanut ja miksi sellutehdas on sama asia kuin biotuotetehdas.

Joulukuussa lehti kertoo: "Äänekosken uuden sellutehtaan liikevaihdosta viidennes tulisi sivuvirroista." Samassa jutussa kirjoittaja selittää: "Sellutehdasta kutsutaan biotuotetehtaaksi, koska uusi tehdas hyödyntää entistä monipuolisemmin tehtaan sivuvirtoja" ja "Liikennepolttoaineiden rinnalla sellutehtaan sivuvirroista voidaan tuottaa erilaisia biomateriaaleja ja -kemikaaleja." (Kauppalehti 11.12.2014.)

Tammikuussa "Sellulla menee paremmin kuin koskaan" -otsikoidussa jutussa todetaan: "Biotuotetehtaan on määrä tuottaa sellun lisäksi erilaisia biotuotteita kuten mäntyöljyä, biosähköä ja puupolttoainetta. Biotuotetehtaan selluntuotannon kapasiteetti on 1,3 miljoonaa tonnia vuodessa." (Kauppalehti 20.1.2015.)

Lyhyempiä määritelmiä ovat: "Äänekosken biotuotetehtaan eli sellutehtaan --" (Kauppalehti 8.4.2015.), "--pääasiassa sellua valmistava biotuotetehdas" (Kauppalehti 2.6.2015.) ja "--biotuotetehdas, jonka ydin on 1,3 miljoonan tonnin havusellutehdas" (Kauppalehti 25.11.2015).

Viimeisen kerran biotuotetehtaan merkitystä analysoidaan huhtikuussa 2015:

Yhtiö kutsuu uutta jätitehdasta biotuotetehtaaksi, koska tehtaassa ja sen yhteyteen syntyvässä yritysverkostossa hyödynnetään aikaisempaa kattavammin myös sellutehtaan sivuvirrat ja jalostetaan niistä uusia biotuotteita. Biotuotteiden osuus liikevaihdosta kohoaa noin 20 prosenttiin, kun se Metsä Fibren tämänhetkisillä tehtailla on noin 10 prosenttia. (Kauppalehti 22.4.2015.)

Lukija ei voi kuin olettaa, että lehti pitää yhtiön selitystä uskottavana, sillä se itsekin käyttää tehtaasta vastaavaa nimitystä.

5.3.2 Keskisuomalaisen määritelmät biotuotetehtaalle

Keskisuomalainen on yrittänyt määritellä biotuotetehdasta huomattavasti useammin kuin esimerkiksi Kauppalehti. Myös Keskisuomalaisessa pallo annetaan heti aluksi Metsä Groupille: "Metsä Group aikoo rakentaa Äänekoskelle uuden sukupolven sellutehtaan. Sitä kutsuttiin tiedotteessa moderniutensa takia biotuotetehtaaksi." (Keskisuomalainen 24.4.2014.) Samassa jutussa lehti vielä tiivistää: "Äänekosken sellu- eli biotuotetehdas". Vastaavaa selitystä lehti käyttää myös jatkossa.

Saman päivän lehdessä kysytään Metsä Fibren johtajalta Ilkka Hämälältä, mikä tekee tehtaasta uuden sukupolven biotuotetehtaan.

- Jo suunnitteluvaiheessa hyödynnetään kaikki polut, mahdollisuudet ja tutkimustulokset, joita Suomen metsäteollisuudessa on kehitetty, Hämälä kertoi.
- Lähtökohta on se, että tehdään mahdollisimman hyvin puuraaka-ainevirran hyödyntävä kokonaisuus, hän kiteytti. (Keskisuomalainen 24.4.2014.)

Jatkokysymyksiä ei kysytä. Seuraavalla viikolla nimitystä pohditaan kuitenkin.

Metsä Fibre aikoo investoida Äänekoskelle uuden ja modernin sellutehtaan. Siitä tulisi selvästi maamme suurin sellutehdas eli noin 1,5-kertainen suurimpaan nykyiseen tehtaaseen verrattuna. Lisäksi se tuottaisi uudenlaisia biotuotteita. Yhtiö puhuikin biotuotetehtaasta eikä perinteisellä kielellä sellutehtaasta. (Keskisuomalainen 1.5.2014.)

Ja kuten tämän tutkimuksen tuloksissa aiemmin todettiin, niin puhuu jatkossa myös Keskisuomalainen.

Muutaman viikon päästä lehti kertoo, että Äänekoskelle ei tule pelkkää sellutehdasta "vaikka se toiminnan ydin onkin". Lehti jatkaa:

Sivutuotteista voidaan valmistaa erilaisia biomateriaaleja, biokemikaaleja tai biopohjaisia kaasumaisia, nestemäisiä ja kiinteitä polttoaineita. Mahdollisuuksia on paljon ja uudet ajatukset ovat tervetulleita.

– Otamme mielellämme pk-yrityksiltä vastaan tähän liittyviä ideoita. Sivutuoteteollisuus rakentuu suuressa mittakaavassa alueelle hieman tehdasta myöhemmin. Tilat biotuotetuotteiden valmistukseen vapautuvat, kunhan vanha tehdas on ensin purettu alta pois. Uusi tehdas on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2017 aikana, [projektijohtaja Timo] Merikallio sanoo. (Keskisuomalainen 20.5.2014.)

Vaihtoehtoisesti olisi voinut ilmaista, että Äänekoskelle suunnitellaan sellutehdasta, jonka kanssa samalle tontille tulee joskus hamassa tulevaisuudessa niin kutsuttu biotuotetuotteiden tuotantoyksikkö, jonka toimista saati toimijoista ei ole vielä mitään tietoa. Toimintansa aloittavalla uudella tehtaalla Merikallio viittaa puhtaasti vain suunniteltuun sellutehtaaseen.

Heinäkuussa lehti haastattelee jälleen Merikalliota ja kirjoittaa leipätekstiinsä: "Uusi biotuotetehdas tuottaisi korkealaatuista sellua 1,3 miljoonaa tonnia vuodessa. Tämän lisäksi tuotettaisiin esimerkiksi mäntyöljyä, biosähköä ja puupolttoaineita. Sivutuotteena saatavia täysin uusia jalosteita ovat esimerkiksi kuitutuotteet, biomuovin raaka-aineet, lannoitteet sekä bioöljy ja -kaasu." (Keskisuomalainen 17.7.2014.)

Elokuussa lehti toteaa: "Metsä Group tiedotti huhtikuussa, että Metsä Fibre suunnittelee 'uuden sukupolven biotuotetehtaan' – käytännössä uuden sellutehtaan – rakentamista Äänekoskelle." Tästä huolimatta se itse jatkaa biotuotetehtaan viljelyä.

Käytännön puolta pohditaan jälleen syyskuussa: "Tehtaan raaka-aineena käytetään pääasiassa havupuuta ja koivua. Oheistuotteina syntyy esimerkiksi sähköä, kuorta, tärpättiä, mäntyöljyä, ligniiniä, mädättämön biokaasua ja muita biotuotteita." (Keskisuomalainen 12.9.2014.) Lehti ei mainitse, että lähes kaikkia edellä mainittuja tuotteita tehdään jo nyt useissa Suomen sellutehtaissa.

Seuraavan vuoden helmikuussa kerrotaan: "Metsä Fibren Äänekosken sellutehdas tuottaisi sellun ohella bioenergiaa ja erilaisia biomateriaaleja". Sitä, mitä bioenergialla tai materiaaleilla tarkoitetaan, ei kerrota. Aiheeseen palataan kuitenkin parin kuukauden kuluttua:

Biotuotetehtaan ydintuotteita valmistetaan jo nykyisissä sellutehtaissa: sellua, biokemikaaleja (mäntyöljyä ja tärpättiä) sekä bioenergiatuotteita (biosähköä, prosessihöyryä, kaukolämpöä ja puupolttoainetta). Sellua uudessa tehtaassa tuotetaan vuosittain noin 1,3 miljoonaa tonnia, josta 800 000 tonnia on havu- ja 500 000 tonnia lehtipuusellua. Sellua tarvitaan paperin ja kartongin raaka-aineeksi.

Mahdollisia uusia biotuotteita ovat esimerkiksi tuotekaasu, rikkihappo, metanoli, tekstiili-kuidut, biokomposiitit, ligniinijalosteet, lannoitteet ja biokaasu. Metsä Fibre tutkii useita vaihtoehtoja.

Tehtaan kaikki sivuvirrat on tarkoitus hyödyntää tehtaan ympärille synnyttäväsä eri yritysten muodostamassa ”ekosysteemissä”. (Keskisuomalainen 22.4.2015.)

Saman lehden toisessa jutussa todetaan: ”Luottamus [mahdollisten ympäristö-] haittojen hallintaan johtuu siitä, että uusi tehdasyksikkö loppujen lopuksi vastaa tavallista sellutehdasta.”

Lehdessä kerrotaan myös: ”Äänekoskelle nousee maailman modernein sellutehdas, jota Metsä Groupissa ei sellutehtaaksi kutsuta, vaikka sen päätuotteet ovat markkinasellu ja sellutehtaan tapaan sähkö. Äänekoskella tavoite on kattava ’ekosysteemi’, jossa kumppanit hyödyntävät tuotantoprosessin sivuvirroista kaiken sen, mitä tehdas ei itse käytä.”

Metsä Groupin pääjohtaja Kari Jordan vie määrittelyn pisimmälle: ”Sellu on toki biotuote itsessään, mutta tarkoitus on hyödyntää täysin myös kaikki tuotantoprosessin sivuvirrat biopolttoaineina, uusina biotuotteina, lannoitteina ja maanrakennusaineina.” (Keskisuomalainen 22.4.2015.)

Heinäkuu 2015: ”Tehdas tuottaa sellun ohella muita biotuotteita, kuten mäntyöljyä, tärpättiä, biosähköä, prosessihöyryä, kaukolämpöä ja puupolttoainetta.” (Keskisuomalainen 20.7.2015.) Mikäli lukija on tämän kaiken jälkeen hämmentyneessä tilassa, helmikuussa 2016 Keskisuomalaisen toimittaja haluaa selventää:

Kyllä, Äänekoskelle todella valmistuu nimensä mukaisesti biotuotetehdas.

Tämä tuli selväksi viimeistään keskiviikkona, kun Äänekoskella esiteltiin uuden biotutetekonseptin ensimmäisiä toteutus päätöksiä.

Vaikka uudella tehtaalla valmistetaan pääasiassa sellua, syntyy sen sivuvirroista monenlaista biotuotetta. (Keskisuomalainen 18.2.2016.)

Syyskuussa 2016 biotuote-etuliitettä avataan viimeisen kerran: “Sellun lisäksi Äänekoskella tuotetaan paljon muutakin, minkä takia Metsä Group puhuuikin biotuote- eikä sellutehtaasta. Noin viidennes tuotannosta on vaihtoehtoisia tuotteita: ennen kaikkea energiaa, mutta myös esimerkiksi raskasta polttoöljyä korvaavaa tuotekaasua, mäntyöljyä ja uusia biokomposiittiaineita.” (Keskisuomalainen 27.9.2016.)

5.3.3 Maaseudun Tulevaisuuden määritelmät biotuotetehtaalle

Maaseudun Tulevaisuus uutisoi tehtaasta muiden lehtien tapaan ensimmäisen kerran 24.4.2014. Tuolloin se myös kirjoittaa pääkirjoituksessaan: “Metsä Groupin kaavailema uuden polven sellutehdas Äänekoskella ei ole pelkkää sellua tuottava yksikkö. Nykyaikainen biotuotetehdas tuottaa sellua, mutta sen lisäksi energiaa ja erilaisia puusta saatavia kemikaaleja.” (Maaseudun Tulevaisuus 24.4.2014.)

Moinen kommentti metsätalouteen erikoistuneelta lehdeltä tuntuu suoraan sanoen naiivilta. Kuten tämänkin tutkimuksen tuloksista on jo aiemmin voinut lukea, esimerkiksi se, että sellutehdas tuottaa vaikkapa energiaa, ei ole mitenkään uutta.

Kesäkuussa lehdessä kerrotaan biotuotetehtaan mahdollistavan sellun tuotannon ohella uusia liiketoiminnan muotoja:

Samalla se luo paikkakunnalle uusinta teknologiaa hyödyntävän biotalouden yrityskeskittymän.

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n kehittämien menetelmien avulla paikalliset yritykset voivat pian valmistaa tekstiilejä suoraan puukuidusta tai käyttämällä liotusmenetelmiä.

Lisäksi voidaan tuottaa eristelevyjä, mäntyöljypohjaisia voitelulisäaineita ja nanosellupohjaisia diagnostiikkasovelluksia.

Tuotekehityksen nopeuttamiseksi VTT on laatinut menetelmän, jonka avulla yritykset voivat testata uusia sovellutuksia helposti ja riskittömästi. (Maaseudun Tulevaisuus 4.6.2014.)

Näitä VTT:n esiteltyjä menetelmiä ei aineistossa mainita enää tämän jälkeen.

Heinäkuussa 2014 lehdessä kerrotaan projektin toisesta vaiheesta: “Toisessa vaiheessa, kun vanha sellutehdas on saatu purettua ja näin tilaa tehdastontille, biotehtaalla voitaisiin ryhtyä tuottamaan joko bioöljyä, bioetanolia tai biohiiltä. [Projektijohtaja Timo]

Merikallio pitää todennäköisenä, että bioöljyä, bioetanolia tai biohiiltä tekisi joku kumppaniyhtiö, ei Metsä Fibre itse.” (Maaseudun Tulevaisuus 18.7.2014.) Jutussa ei kysytä, miksi Metsä Fibren tehdas on ”biotaloustehdas”, jos sillä itsellä ei ole aikomusta näitä tuotteita tuottaa. Kriittisen journalismin näkökulmasta terminologia on sekavaa.

Elokuussa lehti uutisoi edelliseen nähden ristiriitaisesti: ”Äänekoskelle suunniteltavan sellutehtaan sivutuotteista yhtiö on kertonut jalostavansa korkealaatuisia biotuotteita.” Lehti jatkaa: “[Metsä Groupin pääjohtaja] Jordan ei kuitenkaan kerro, mitä nämä tuotteet olisivat. Päätuote on sellu. Sivutuotteina syntyy höyryä, sähköä ja tärpättiä. Mitä lopuista tehdään, siitä keskustellaan.” (Maaseudun Tulevaisuus 1.8.2014.)

Lehti toteaa siis tehtaan päätuotteen olevan sellu. Epämääräisyys tehtaan todellisen toiminnan suhteen jatkuu silti. Tämä ei kuitenkaan estä lehteä käyttämästä jatkossakin biotuotetehdas-nimeä. Täten voi tulkita, että tehtaan epämääräiset ja jopa ristiriitaiset perustelut kelpaavat lehdelle sen uusintaessa niitä myös lukijoilleen.

Myöhemmin todetaan: ”Metsä Group keskittyy maailman ensimmäisellä uuden sukupolven biotuotetehtaallaan selluun. Muiden biotuotteiden valmistuksesta huolehtisivat kumppanit.” (Maaseudun Tulevaisuus 25.8.2014.) Jutussa todetaan siis, että sellu on biotuote. Lisäksi juttu kehystetään suoraan Metsä Fibren markkinoinnista lainatulla ”maailman ensimmäinen uuden sukupolven biotuotetehdas” -kuvauksella.

Tehtaan ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä kerrotaan:

Ensimmäinen vaihtoehto on, että Äänekoskelle rakennetaan uusi biotuotetehdas, jonka kapasiteetti on 1,3 miljoonaa tonnia sellua vuodessa. Sellutehtaan lisäksi tehdaskokonaisuuteen sisältyy joitakin seuraavia laitoksia: bioöljylaitos, bioetanolilaitos, mädättämö, tuotekaasulaitos ja biohiililaitos.

Toinen vaihtoehto on, että Äänekoskelle rakennetaan vain sellutehdas.” (Maaseudun Tulevaisuus 3.11.2014.)

Lehdessä siis todetaan, että (tässä vaiheessa) vaihtoehtona on myös, että tontille ei rakenneta mitään muuta kuin sellutehdas. Jälleen kerran, tämä ei estä kutsumasta tehdasta biotuotetehtaaksi jopa samaisessa uutisessa.

Asiaa selitetään taas marraskuussa: "Metsä Groupin mukaan sellutehtaan kylkeen suunnitellaan oheisvirtoja hyödyntäviä laitoksia. Siksi tehdasta kutsutaan biotuotetehtaaksi." (Maaseudun Tulevaisuus 10.11.2014.) Samalla, hieman ristiriitaisesti, lehti haluaa painottaa sellutehtaan osuutta.

Vaikka Metsä Groupin Äänekoskelle suunnittelema tehtaasta puhutaan uuden sukupolven biotuotehtaan, Suomen metsäteollisuuden suurin investointi on ytimeltään sellutehdas. Huolimatta siitä, että sellutehtaan kylkeen suunnitellaan oheisvirtoja hyödyntäviä laitoksia, on uuden biotuotetehtaan kannattavuus laskettu sellun varaan." –(Maaseudun Tulevaisuus, pääkirjoitus 12.11.2014.)

Vuoden 2015 viimeisessä maininnassa todetaan: "Suurin lisäys on tulossa Äänekoskelle, jossa Metsä Groupin uusi biotuotetehtaan nimellä kulkeva sellutehdas imisi noin neljä miljoonaa kuutiota aiempaa enemmän puuta." (Maaseudun Tulevaisuus 5.12.2014.)

Juttujen perusteella vaikuttaa siltä, että Maaseudun Tulevaisuus jakaa Kari Jordanin Keski-suomalaisessa esittämän näkemyksen siitä, että sellu on biotuote. Elokuussa 2015 tehtaan projektijohtaja Timo Merikallio kertoo lehden haastattelussa, että biotuotetehtaan tuotanto nojautuu aluksi enimmäkseen perinteiseen selluun:

"Sellu on tuotannon ydin ja tärkein tuote, mutta lisäämme myös vahvasti energiantuotantoa. Jatkossa tehtaalta myydään ulos terawattitunti sähköä vuodessa.

Muita avauksia ovat esimerkiksi biokaasu sekä ligniinin jatkojalostus.

"Ensimmäisen vaiheen biotuotteet, kuten tuotekaasu sekä hajukaasuista valmistettava rikkihappo, palvelevat tehdasprosessia. Tutkimme myös ligniinin jatkojalostukseen mahdollisuuksia."

Jalostuneempia tuotteita päästään työstämään 2017 alkaen, kun uusi tehdas on toiminnassa.

"Selvitämme kuitutuotteiden uudenlaisia käyttömahdollisuuksia, ja olemme kiinnostuneita myös energiatuotteiden, kuten biohiilen tai bioöljyn, valmistamisesta." (Maaseudun Tulevaisuus 25.3.2015.)

Huhtikuussa 2015 tarkin määritelmä, minkä lehti pystyy kertomaan, on: "Havu- ja koi-vusellun sekä uusiutuvan energian lisäksi tehdas tuottaisi muita puuhun perustuvia biotuotteita." (Maaseudun Tulevaisuus 8.4.2015.)

Lehden pääkirjoitus summaa 22.4.2015:

Jättimäisestä laitoksesta käytetään nimitystä biotuotetehtas. Nimellä halutaan korostaa, että perinteisen sellun ohella tehdas ja sen liitännäiset tuottavat puuraaka-aineesta jatkossa lukuisia uusia ja arvokkaita tuotteita.”

Voiko tästä päätellä muuta kuin että käyttämällä biotuotetehtas-nimeä, myös Maaseudun Tulevaisuus haluaa korostaa, että tehdas liitännäisineen tuottaa jatkossa ”lukuisia uusia ja arvokkaita tuotteita”? Tätä tuskin voi pitää ainakaan kriittisenä tai riippumattomana journalismina. Tämä jäi viimeiseksi yritykseksi avata tehtaan määritelmää.

5.4 Maaseudun Tulevaisuus ja ilmastonmuutos

Ilmasto ja ilmastonmuutos on Maaseudun Tulevaisuudessa mainittu useammin kuin tutkimuksen muiden lehtien aineistoissa.

Ensimmäisen kerran se mainitaan lehden pääkirjoituksessa päivänä, jolloin Metsä Group julkisti suunnitelmansa:

Ilmastonmuutos ja uudet ympäristöhaasteet korostavat biotalouden merkitystä. Metsäteollisuus käyttää luonnon uudistuvia raaka-aineita tuotannossaan. Kestävän biotalouden perusta ovat hyvin hoidetut metsät, jotka tuottavat hyötyjä sitä enemmän mitä vahvempaa metsän kasvu on.” (Maaseudun Tulevaisuus 24.4.2014.)

Suomen Metsäyhdistyksen viestinnän suunnittelijan kirjoittamassa jutussa (15.9.2014) otsikolla ”Biotalous on pyrkimys parempaan”, todetaan, että esimerkiksi paperiteollisuuden eurooppalainen etujärjestö CEPI sanoo biotalouden tarjoavan ratkaisuja muun muassa ilmastonmuutoksen torjuntaan.

Marraskuukuussa 2015 kuultiin varoitteluja maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikaisen (kesk.) suulla:

Pariisin ilmastokokouksen jälkeen, ensi kuussa, on luvassa tiukkoja paikkoja. Silloin EU:ssa päätetään, mikä on metsien rooli päästökaupan ulkopuolisten päästöjen vähentämisessä.

Tiilikaisen pelot kohdistuvat kestävyyskriteerien määrittämiseen ja siihen, miten ne suhtautuvat metsätalouteen.

”Vaarana on, että meitä hutkitaan noilla kriteereillä poskille. Siksi meidän pitää olla erittäin aktiivisia niiden laadinnassa.”

Äänekosken tehtaan Tiilikainen nostaa jutussa esiin ”hyvänä esimerkkinä”.

Joulukuussa 2015 lehti ottaa pääkirjoituksessaan vahvasti kantaa hiilinielukykyseen:

Metsillä on tärkeä osa myös ilmastonmuutoksen torjunnassa. Metsät tuottavat uusiutuvaa energiaa ja sitovat hiiltä. Suomen kannalta on elintärkeää, että metsien merkitys ymmärretään myös muualla. Meillä on kokemusta siitä, miten kansainvälisissä kokouksissa metsät saattavat muuttua hiilinielusta päästölähteeksi. (Maaseudun Tulevaisuus 11.12.2015.)

Lehti siis nostaa hiilinielun poliittisen määrittelyn keskeiseksi ongelmaksi. Sille on oleellista kertoa, että taloudellisten intressien vuoksi on tärkeää, että metsät määritellään hiilinieluksi, ei se, mitä ne tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta ovat tai eivät ole.

5.5 Muita huomioita ympäristön näkökulmasta

Vaikka ilmastoa ja ympäristöä ei aineistossa ole juuri pohdittu suoraan ilmastotutkimuksen tai ympäristötutkimuksen näkökulmasta, on mainittava, että tehtaan mahdollisia ympäristövaikutuksia käytiin läpi tehtaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) aikana erityisesti Keskisuomalaisessa ja Maaseudun Tulevaisuudessa. Joskin tuolloinkin ensisijainen lähde ja näkökulma oli usein Metsä Groupin.

Se, mistä keskusteltiin kaikissa lehdissä ainakin jossakin mittakaavassa, oli hakkuupuun riittävyys ja sitä kautta metsätalouden kestävyys. Pääasiassa asiaa käsiteltiin metsäteollisuuden näkökulmasta. Käyn lyhyesti läpi joitakin nostoja aineistosta.

Lopputulema on, että metsistä hakataan tulevaisuudessa noin 10 miljoonaa kuutiota enemmän vuosittain kuin nyt. Se nostaa kotimaisen puun käytön uudelle tasolle. (Keskisuomalainen 9.12.2014.)

Suomen metsät kasvavat runsaat 100 miljoonaa kuutiota vuodessa. Kestävät hakkuumahdollisuudet ovat 72 miljoonaa kuutiota mutta nousevat lähivuosina 80 miljoonaan kuutioon. Teollisuus käytti viime vuonna puuta 64 miljoonaa kuutiota. (Kauppalehti 24.2.2014.)

Suomen metsien hakkuut ovat kestäväällä pohjalla, ja niitä voi lisätä roimasti, arvioi Luonnonvarakeskus Luke.

Kansallisessa metsästrategiassa tavoitellaan hakkuun lisäämistä 80 miljoonaan kuutiometriin vuoteen 2025 mennessä.

– Tavoite on puuntuotannollisesti kestävä, sanoi professori Tuula Packalen Luken tiedotustilaisuudessa Helsingissä keskiviikkona.

Hänen ”karkean arvionsa” mukaan myös suunnitellut sellutehtaat Äänekoskella, Kuopiossa ja Kemijärvellä sijaitsevat sellaisissa paikoissa, joiden ympäristössä hakkuiden lisääminen on mahdollista.

Jos sellutehdassuunnitelmat toteutuvat, havukuitupuun vuosittainen käyttö lisääntyisi 14 miljoonalla kuutiometrillä seuraavien kymmenen vuoden aikana. (Keski-suomalainen 19.3.2015.)

Se, mitä tässä – tai missään muussakaan aineiston jutussa – ei kerrota, on, että mikäli hakkuut kasvavat arvioiden mukaisesti noin 80 miljoonaan kuutiometriin vuodessa, ennakoidaan hiilinielun pienenevän vuosina 2021–2030 noin puoleen nykyisestä. (Soimakallio, Hildén ym. 2017, 2). Tätä ilmastonäkökulmaa ei kertaakaan käsitellä lähdeaineistossa.

Huoli luonnon monimuotoisuuden kärsimisestä nousee aineistossa esiin muuttaman kerran. Edellämainittu juttu jatkuu:

Luonto-Liiton metsävastaava Lauri Kajander arvostelee Luken laskelmia siitä, etteivät ne huomioi luonnon monimuotoisuutta.

– Nykyinenkin metsienkäyttö on aiheuttanut sen, että lajisto ja luontotyypit Suomessa uhanalaistuvat, Kajander kommentoi STT:lle.

Hänen mukaansa hakkuita toteutetaan tällä hetkellä enimmäkseen vanhoissa, luontoarvoiltaan rikkaammista metsissä, kun taas kasvu tulee nuoremmista metsistä, jotka eivät ole luonnon kannalta niin arvokkaita.

– Hyvät kasvuluvut perustuvat siihen, että on aikoinaan tehty niin voimakkaat hakkuut, että silloin hakatut metsät ovat voimakkaassa kasvussa.

Kajanderin mukaan pelkästään hakkuiden nykytasoa ei voida nostaa ilman toimia luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Hänen mukaansa esimerkiksi metsiä pitäisi suojella moninkertainen määrä nykyiseen verrattuna.

Kajanderin mukaan kestävä määrä olisi noin kymmenen prosenttia, kun nykyisin metsistä on suojeltu noin kaksi prosenttia.” (Keski-suomalainen 19.3.2015.)

Maaseudun Tulevaisuus kesäkuussa 2015 unelmoidaan samaten yhä nousevista hakkuumääristä otsikolla ”Metsien vuosikasvu voi saavuttaa 120 miljoonaa mottia”:

Metsien vuosikasvu voi lisääntyä lähivuosina merkittävästi, MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja Mikko Tirola ennustaa.

”Jos metsäpolitiikka on johdonmukaista ja markkinaehtoista ja metsänhoito säilyy hyvänä, lähitulevaisuudessa voidaan saavuttaa metsien vuosikasvussa 120 miljoonan motin raja.” (Maaseudun Tulevaisuus 3.6.2015.)

Samassa jutussa aihetta kommentoidaan kuitenkin myös toisesta näkökulmasta:

WWF:n pääsihteeri Liisa Rohweder peräänkuuluttaa talouskeskustelun rinnalle luonnon ja metsien monimuotoisuuden huomioimista. ”Kun keskustellaan siitä, riittääkö puuta, pitäisi vaalia kestävän metsätalouden periaatteita.” (Maaseudun Tulevaisuus 3.6.2015.)

Metsän monimuotoisuutta pohdiskeli jo toukokuussa 2014 äänekoskelainen opettaja Keski-suomalaisessa: ”Se mietityttää, mitä tehostuva metsänkäyttö tekee luonnon monimuotoisuudelle.” Aihe ei kuitenkaan ylittänyt uutiskynnystä lehdessä tutkimuksen aineiston yhteydessä edellämainittujen esimerkkien lisäksi kuin kerran. Tuolloin monimuotoisuus käsitellään osana listausta, jossa kerrotaan Keski-Suomen metsäohjelmasta 2016–2020:

Ohjelma kattaa metsien taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen käytön. Avaintavoitteita on viisi: metsiä hyödynnetään täysimääräisesti ja monipuolisesti, metsänhoitotöiden taso turvaa tulevaisuuden metsävarat, vesiensuojelua tehostetaan metsätöiden yhteydessä, talousmetsien luonnonhoitoa parannetaan ja monimuotoisuutta lisätään sekä kilpailukyky tukee metsätalouden toimivuutta. (Keski-suomalainen 10.3.2016.9)

Tämän enempää monimuotoisuutta ei aineistossa käsitellä.

6 Johtopäätökset

6.1 Ilmastonäkökulma puuttuu biotalousjournalismista

Tämän tutkimuksen kiinnostavin tulos lienee se, että ilmastonäkökulma puuttuu käytännössä täysin Äänekosken tehdas -uutisoinnista. Tulos on pysäyttävä. Miten on mahdollista, että ilmastokysymys ei nouse esille puhuttaessa tehtaasta, joka tuottaa sellua ja käyttää puuta enemmän kuin yksikään aiempi tehdas, maassa, joka on sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan?

Maaliskuussa 2017 julkaistussa tieteilijöiden julkilausumassa esitettiin huoli Suomen metsänkäyttösuunnitelmien ilmasto- ja monimuotoisuusvaikutuksista sekä siitä, ettei tutkimustieto välity päätöksentekijöille ja suurelle yleisölle. Tutkimukseni valossa tämä huoli vaikuttaa olevan perusteltu.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran järjestämässä “Ilmastonmuutos. Ketä kiinnostaa?” -keskustelussa lokakuussa 2016 todettiin, että suomalainen media ei nosta uusia asioita yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tampereen yliopiston journalistiikan vierailijaprofessori Hanna Nikkanen totesi: “On jopa tehty hyve siitä, että vain heijastellaan keskustelua.” Nikkanen oli huolissaan, ettei media pysty välittämään yleisölleen tarvittavia tietoja ja näkymiä mahdollisuuksista ennen kuin ilmastonmuutoksen välittömät vaikutukset alkavat näkyä. (Sitra 2017.)

Helsingin Sanomien toimittaja Marko Junkkari totesi samassa keskustelussa ilmastonmuutoksesta raportoimisen olevan vaikeaa. Yksi selitys tälle on se, että usein ilmasto-keskustelua leimaa luonnontiede lukuisine yksityiskohtineen päästöistä ja ilmaston mekanismeista. (Sitra 2017.) Ehkäpä tämä selittäisi ilmastonäkökulman puuttumista myös Äänekoski-uutisoinnin yhteydessä.

Ymmärrän Junkkarin näkemystä ja uskon monien toimittajien ja toimitusten jakavan sen. Ilmastonmuutos on hankala ilmiö, eikä ilmiöiden seuraaminen ja niistä kirjoittaminen ole päivittäisjournalismissa helppoa. Lisäksi toimituskäytännöt, kiire ja yhä pienenevät resurssit ajavat toimittajia ahtaalle. Uusien asioiden ja asiakokonaisuuksien ymmärtämiselle ei välttämättä helposti löydy aikaa.

Ilmastonmuutoksesta kirjoittaminen voi tuntua vaikealta, mutta journalistin tehtävä on ottaa haltuun, ymmärtää ja selittää vaikeita ilmiöitä. Kykenemme siihen monien muidenkin aiheiden osalta. Lisäksi, mitä arkisempaa ilmastonmuutoksesta kirjoittamisesta tehdään, sitä luonnollisempaa ja helpompaa se on niin lukijoille kuin toimittajille. Mikäli tämän tutkimuksen aineiston lähes 260 jutussa edes murto-osassa olisi käsitelty hiilinielun tai hiilivarannon kaltaisia termejä, olisivat ne ehtineet kolmen vuoden aikana jo hyvin tarttua ihmisten mieleen.

Journalistien ja toimitusten on pakko ryhdistäytyä asiassa – niin nykyisten ja tulevien tehtaiden kuin muidenkin aiheiden osalta – sillä journalistinen valta ja journalismin tehtävä itsessään velvoittaa tähän. Ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan jokaisen suomalaisen arkeen, halusivat toimitukset sitä tai eivät. Ennen pitkää olemme pakotettuja kirjoittamaan aiheesta. Medialla on omalta osaltaan mahdollista vaikuttaa siihen, miten Suomi varautuu ilmastonmuutoksen uhkiin. Jälkikäteen olisi ikävä todeta, että median rooli ei ollutkaan tiedonvälitys vaan tiedon panttaaminen viimeiseen asti.

6.2 Kapea näkökulma biotalouteen ei riitä

Tutkimuksen tuloksista voi myös huomata, että Metsä Groupille on annettu merkittävä valta lähteenä. Uutisointiin luonnollisesti vaikuttaa se, kenen näkökulmasta tarinaa halutaan kertoa. Minkä tahansa journalistisen prosessin ihanteena tulisi olla tasapuolisuus. Tutkimusten tulosten valossa tehtaan rakennuttajan ja metsäteollisuuden ylipäänsä annetaan määrittää, mitä kerrotaan ja mistä näkökulmista. Tämä vaikuttaa varmasti osaltaan siihen, että aineistossa ei ympäristöasioista juuri keskusteltu YVA-prosessia lukuunottamatta muusta kuin puun riittävyden näkökulmasta.

Osaltaan uutisointiin vaikuttaa varmasti Äänekosken tehtaan valtava kansantaloudellinen merkitys. Suomi tarvitsee uusia työpaikkoja ja vientiä. Kun vielä biotaloushankkeet on Sipilän hallitusohjelman myötä poliittisesti siunattu, voi moista lähtökohtaa olla hankala kyseenalaistaa. Vaikuttaa siltä, että toimituksissa halutaan uskoa Äänekosken tehtaan olevan Suomen etu, jota kannattaa puolustaa.

Osittain tämä näkyy erikoisessa kansallismielisessä retoriikassa, jota tehdasuutisoinnissa on käytetty. Maaseudun Tulevaisuuden pääkirjoituksessa ”Suomi tarvitsee isänmaallisia investoijia” (24.4.2014) keuhutaan Metsä Groupin investointiaikeita. Myös Keski-suomalaisessa (24.4.2014) investointia pidetään isänmaallisena tekona. Samassa jutussa painotetaan, miten hanke on teko Suomen hyväksi. ”Isänmaallinen teko” -otsikolla kirjoitti myös Kauppalehti (24.4.2014): ”Metsä Fibre on suomalainen yhtiö, jolla on suomalaiset omistajat, jotka ovat kaiken kukkuraksi suomalaisia metsänomistajia.”

Isänmaallinen-adjektiivit ja uudeksi Nokiaksi (Keski-suomalainen 24.4.2014) nimittäminen ovat mediatutkimuksen näkökulmasta kiinnostavia. ”Suomen asialla” journalistit ovat menneet metsään ennenkin. Nokia on erinomainen esimerkki pieleen menneestä talousjournalismista. Talousjournalistit suorastaan söivät Nokian pääjohtaja Jorma Ollilan kädestä, niin kauan kuin yhtiöllä meni hyvin. Vuosituhannen alussa Nokian sanomiset kirjattiin juttuihin sellaisenaan, kyseenalaistamatta. (Honkonen & Lankinen, 2012, 101.)

Kaikki suomalaiset tietävät, mitä Nokialle sittemmin kävi. Isänmaan edun vuoksi on todella toivottava, että Äänekoskesta ei tule uutta Nokiaa. Tähän voivat journalistit vai-

kuttaa oppimalla historiassa tehdyistä virheistä. Mitä lähempänä ja tärkeämpi aihe on, sitä kriittisemmin siihen tulisi suhtautua.

6.3 Journalismilta voi vaatia enemmän

Journalisesta näkökulmasta epäimarteleva on myös tutkimuksen tulos, jonka valossa näyttää siltä, että koko kolmen vuoden tarkastelujakson aikana lehdet eivät päässeet ymmärrykseen siitä, mitä biotuotetehdas oikein tarkoittaa. Välillä painotettiin tehtaanselluntuotantoa, jopa todettiin tehtaansellutehdas, mutta mihinkään selkeisiin ja linjakkaisiin johtopäätöksiin ei päädytty.

Monesti journalistinen vastuu biotehtaan ja -tuotteiden määrittelyistä ulkoistettiin lähteelle, jonka suuhun määrittely laitettiin. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa Metsä Group pääsee kehystämään asiat itsellensä edullisessa valossa. Riippumattoman journalismin näkökulmasta on huolestuttavaa, että näin valta luovutetaan toimituksen ulkopuolelle.

Lopulta tästä vaikuttaa tulleen niin normaali käytäntö, etteivät toimittajat enää edes pyri kriittisyyteen. Kun Metsä Groupin johtaja Kari Jordan toteaa Keski-suomalaisen haastattelussa (22.4.2015) "Sellu on toki biotuote itsessään", ei häneltä kysytty perusteluja väitteelleen. Vai voiko kyse olla siitä, että lehti pelkää joutuvansa nokikkain lehden levikkialueen voimakkaan elinkeinotoimijan ja sitä kautta myös lehden mainostajan kanssa?

Samat ongelmat koskevat lehtien tehtaansimityskäytäntöjä. Tehtaasta saatettiin käyttää saman jutun sisällä jopa kolmea eri nimitystä, eikä yhdelläkään lehdellä ollut selkeää linjaa siitä, miksi se Äänekosken tehdasta oikein kutsuisi. Vaikka suomen kielen kannalta on luonnollista, että tehtaaseen viitataan usein pelkkänä "tehtaana", välillä vaikuttaa siltä, että tällä haluttiin kiertää journalistinen päätös siitä, millä määreellä tehdasta tulisi kutsua. Journalistin tulisi pystyä perustelemaan valintansa. On erikoista, että kolmen vuoden aikana ei ole kyetty tekemään päätöstä tehtaansimityksestä.

Tutkija Mikko Rissanen teki vuonna 2013 selvityksen Suomen silloisesta biotalouskeskustelusta. Sen mukaan biotaloudelle luotiin heti vahvat mielikuvat: puhdas, kestävä ja ennen kaikkea kotimainen ratkaisu. Tämä peitti äänet, joiden mukaan Suomen olisi

pitänyt Saksan ja muiden Pohjoismaiden tavoin panna paukkuja tuuli- ja aurinkovoimaan. Biotalous myös hyvä kansallinen tarina. Sen kautta on hyvä sanoa, että ollaan aktiivisia ja kehitetään ratkaisuja omiin haasteisiin ja globaaleihin ongelmiin. (Yle 28.4.2016)

Rissanen kommentoi Ylelle: ”Biotalous kuulostaa jo sanana hyvältä. Nykyäänkin monessa puheenvuorossa ajatellaan sen vuoksi lähtökohtaisesti, että biotalous on aina kestävä ja ympäristön kannalta hyvä asia.” Ovatko journalistit kenties menneet tähän samaan harhaan? Kriitikoiden mukaan metsäbiotaloudessa kyse on edelleen samasta tehometsätaloudesta kuin ennenkin.

MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja kertoi avoimesti Keskisuomalaisessa 22.4.2015: ”Alalle on haaste, että hakkuiden lisääminen kestää kriittiset kuluttajat. Meiltä vaaditaan imagotyötä. Pitää pystyä kertomaan asioista ja avata päättäjille, että metsien käyttö pelastaa maailman.”

Mikäli näin on, voisivat toimittajat alkaa vaatia Metsä Groupilta – ja hallituksen biotalousstrategialta – konkreettisia näyttöjä. Vaakalaudalla ovat niin Suomen kansantalous, metsät ja ilmastonmuutoksen tapauksessa planeetan elämän tulevaisuus.

Lähteet

Alma Media 2017. Kauppalehti. Verkko-osoite:

<http://www.almamedia.fi/mainostajat/mediat-ja-palvelut/talous-ja-ammattilaismediat/kauppalehti> (Luettu 9.5.2017.)

Berglund, Eeva & 67 muuta allekirjoittajaa 2017. Julkinen kirje. Verkko-osoite:

<http://bios.fi/julkilausuma/julkilausuma240317.pdf>. (Luettu 11.4.2017.) [68 ympäristöalan tutkijan julkilausuma 24.3.2017]

Honkonen, Juha & Lankinen, Jussi 2012. Huonoja uutisia. Into Kustannus Oy. Helsinki.

Ilmastopaneeli: Seppälä, Jyri; Kanninen, Markku; Vesala, Timo; Jussi Uusivuori, Tuomo Kalliokoski, Jussi Lintunen, Laura Saikku, Riitta Korhonen, Anna Repo 2015. Metsien hyödyntämisen ilmastovaikutukset ja hiilinielujen kehittyminen. Verkko-osoite:

http://www.ilmastopaneeli.fi/uploads/selvitykset_lausunnot/Metsien%20hy%C3%B6dynt%C3%A4misen%20ilmastovaikutukset%20ja%20hiilinielujen%20kehittyminen.pdf (Luettu 1.2.2016.)

Julkisen sanan neuvosto 2013. Journalistin ohjeet. Verkko-osoite:

http://www.jsn.fi/ContentFiles/6/Sisaltosivut/Journalistin_ohjeet_ja_liite.pdf (Luettu 20.4.2017.)

Keski-Suomen Media Oy 2017. Verkkajulkaisu: Sanomalehti Keskisuomalainen. Verkko-osoite: <http://mediamynti.ksmi.fi/tuotteet/lehti/> (Luettu 9.5.2017.)

Koho, Saara 2014. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Rahan ja vallan sivut : talousjournalismin puhujat ja diskurssit Helsingin Sanomissa, Keskisuomalaisessa ja Etelä-Saimaassa. Pysyvä verkko-osoite: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201401141060> (Luettu 5.4.2017.)

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto 2016. Verkkajulkaisu: MTK:n vuosi 2016. Verkko-osoite:

https://www.mtk.fi/julkaisut/vuosikertomus/fi_FI/vuosikertomus2016/_files/97812963504490801/default/Vuosikertomus_2016_kevyt.pdf (Luettu 9.5.2017.)

Metsä Group 2014. Biotuotetehdas. Verkko-osoite: <http://www.biotuotetehdas.fi> (Luettu 30.3.2017)

Pikkarainen, Aleksanteri 2012. Opinnäytetyö, Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Ilmoittajat paikallislehtien juttujen kohteina. Pysyvä Verkko-osoite:

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201203303962> (Luettu 5.4.2017.)

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus> (Luettu 10.5.2017.)

Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa 2012. Mediayhteiskunta. Vastapaino. Tampere.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra: Samuli Laita 2016. Verkkojulkaisu: Missä ilmastonmuutos, siellä vetelä media? Verkko-osoite: <https://www.sitra.fi/artikkelit/missa-ilmastonmuutos-siella-vetela-media/> (Luettu 10.5.2017.)

Suomen Metsäyhdistys 2016. Suomen metsävarat. Verkko-osoite: <http://www.smy.fi/forest-fi/metsatietopaketti/suomen-metsavarat/> (Luettu 10.5.2017.)

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työssäkäynti [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-5528. Työttömien Taustat 2012, Liitetaulukko 1. Toimialat, jotka pienentyneet joka vuosi vuodesta 2007 vuoteen 2012 työpaikkojen määrän mukaan . Helsinki: Tilastokeskus (Luettu: 10.5.2017).

Verkko-osoite: http://www.stat.fi/til/tyokay/2012/03/tyokay_2012_03_2014-10-10_tau_001_fi.html

Suomen ympäristökeskus 2016: Hilden, Mikael; Soimakallio, Sampo; Seppälä, Jyri; Liski, Jari Metsien hiilinielut otettava mukaan biotalouden kestävyystarkasteluihin SY-KE Policy Brief Pysyvä verkko-osoite: <http://hdl.handle.net/10138/164752> (Luettu 11.4.2017.)

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Kestävää kasvua biotaloudesta – Suomen biotalousstrategia. Verkko-osoite: http://biotalous.fi/wp-content/uploads/2014/07/Julkaisu_Biotalous-web_080514.pdf (Luettu 30.3.2017.)

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030. Verkko-osoite: <http://tem.fi/documents/1410877/2148188/Kansallinen+energia+ja+ilmastostrategia+vuoteen+2030+24+11+2016+lopull.pdf/a07ba219-f4ef-47f7-ba39-70c9261d2a63> (Luettu 30.3.2017.)

Valtiovarainministeriö 2015. Julkisen talouden suunnitelma 2016–2019. Verkko-osoite: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10623/307577/Julkinen+talouden+suunnitelma+2016-2019+%2828.9.2015%29/80c7b9d6-688b-4717-a46b-7e54979b7369> (Luettu 3.4.2017.)

Valtioneuvosto 2015. Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015 Verkko-osoite: http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETT_Y_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82 (Luettu 19.4.2017.)

Viestilehdet Oy 2017. Verkkojulkaisu: Maaseudun Tulevaisuus painettu media. Verkko-osoite: <http://mediamyyni.maaseuduntulevaisuus.fi/printti/> (Luettu 9.5.2017.)

Yle Uutiset 28.4.2016. Jyrkkää kritiikkiä Suomen biotalousinnostukselle: Poliitikka jyrää tutkimuksen. Verkko-osoite: <http://yle.fi/uutiset/3-8838848> (Luettu 9.5.2017.)

Yle Uutiset 28.4.2016. Verkkojulkaisu: Näin Suomi valjastettiin biotalouteen Verkko-osoite: <http://yle.fi/uutiset/3-8838860> (Luettu 10.5.2017.)

